
EN WIE WERD NU “DE GROOTSTE GENTSE PROF”?

In samenwerking van de Gentse Universiteit en zender “Radio 2” werd zoals bekend een verkiezing op touw gezet, waaraan de studenten en het personeel der hogeschool, alsook een breder publiek, konden deelnemen, teneinde uit te maken welke Gentse professor wel de grootste, de belangrijkste of de meest betekenisvolle zou mogen geweest zijn.

Uit een veertigtal figuren werden er een twintig en daarna een tien geselecteerd, waarvan er ten slotte nog 3 meest kanshebbende overbleven: de psychiater pionier Jozef Guislain, de Gentse Nobelprijs-winnaar Corneel Heymans, en de specialist van het span-beton Gustaaf Magnel.

In de slotzitting binnen de Gentse Aula werd dan uiteindelijk Guislain tot algemeen laureaat uitgeroepen.

Een pleidooi van zijn “peter”

Wanneer men nu, na meer dan anderhalve eeuw, Guislain’s boeken herleest, dan wordt men erdoor getroffen, hoe nieuw, hoe fris, hoe sprekend, hoe aan-

Jozef Guislain (1797-1860)

grijpend, hoe actueel deze geschriften nog altijd overkomen. In een letterkundige, artistieke taal gebracht, klinken ze tevens inhoudelijk zo echt, zo belangrijk, zo leerzaam: men kan er nog altijd veel nut uit halen.

Want Guislain's boodschap is nog steeds niet volledig volbracht.

We horen vooral een pleidooi voor de medemens die in zijn meest menselijke, nl. in zijn geestelijke vermogens op een tragische wijze wordt aangegrepen, die in zijn veelbelovende, begaafde, doch tevens diepzinnige en introverte aard op jonge leeftijd door de mysterieuze schizofrenie wordt aangetast en zich de psychische grond onder de voeten voelt wegzinken en ontglippen, die psychisch dakloos wordt; voor de nog zo jonge mens die aan deze ziekte der vereenzaming gaat lijden, die door zijn eigen familie wordt opgegeven of verlaten, door zijn kring aan zijn lot overgelaten, die in "Weltunterganserlebnis" alles dreigt te verliezen, die vaak op merkwaardige wijze begint te tekenen of te schilderen; een pleidooi, dat men deze mens niet gewoon zou afwijzen, verwerpen of laten vallen, maar dat men tenminste een inspanning zou doen om "den Sinn von Unsinn" te leren ontdekken, dat men zou trachten in de mate van het mogelijke de schizofrene medemens te benaderen, bij te staan, te begrijpen of te verstaan.

Dat is de oproep die een Guislain reeds anderhalve eeuw geleden liet weerklinken, een opdracht waarvoor hij ongehuwd bleef (om zich helemaal aan zijn taak te kunnen wijden: "non, je ne me marierai pas; mon nouvel asile sera ma femme et mes pauvres malades mes enfants"), een taak waarvoor hij zich gans zijn leven heeft afgesloofd, waarvoor hij - te vroeg - opgebrand is als een vlam.

Het is dan misschien wel ook in verband daarmee en niet zo toevallig dat de Gentse volksmond op een wat naïef lijkende wijze, maar toch spontaan en intuïtief is gaan spreken van "Saint Guislain".

Guislain was een eminent wetenschapsman: een der allereerste doctores van de door Koning Willem I der Verenigde Nederlanden gestichte Universiteit, de eerste specialist zenuwarts van onze Lage Landen (de eerste, en ook op slag de grootste, hij is hier nadien nooit geëvenaard, wij allen die in het spoor van deze reus zijn gegaan voelen ons zeg maar kabouters); de schrijver van standaardwerken over het nieuwe vak psychiatrie (o.a. tot drie maal toe vertaald in het Duits, wat toch iets van zijn internationale betekenis en uitstraling zegt). Maar hij was niet alleen een uitmuntend geleerde, hij was veelzijdig begaafd en o.a. ook artistiek aangelegd (hij heeft al zijn boeken eigenhandig op een kunstzinnige wijze geïllustreerd), hij heeft zijn gesticht tot in de details ontworpen (in wat men nadien overal "le style Guislain" is gaan noemen).

Hij was een begenadigd spreker en lesgever, maar ook een warm, mild en genereus man, steeds begaan met het lot der minderen (noemde men hem niet

“de apostel der verdoemden”)?

Hij was een sociaal gedreven pionier, een filantroop en een humanist.

Zijn ruim familiaal vermogen liet hij aan de behoeftige zieken na.

Men kan gerust zeggen dat Guislain nog een lichtbaken blijft in deze onze wereld waar alles rond geld en macht draait.

In de te Londen anno 1975 uitgegeven wereldgeschiedenis van de psychiatrie staat uitdrukkelijk getuigd dat Guislain “in hoge mate bijgedragen heeft om van de psychiatrie een wetenschap te maken”.

Bij de inhuldiging van zijn borstbeeld (1866) zegde zijn collega prof. Burggraeve: “Il vit en communion de Vésale, de Van Helmont, de Dodonée, de Simon Stévin, de Rubens, de Van Dyck, de tous ces illustres artistes, savants ou écrivains qui ont rendu le nom de Flamand européen.”

In zijn anno 1887 opgericht bronzen standbeeld aan de Begijnhoflaan zien wij hem met de drie symbolen van zijn rusteloze activiteit: de eerste wetenschappelijke boeken die hij over het vak schreef, de boeien die hij van de ongelukkige zieken afnam, en de bouwstenen van zijn nieuw, vooruitstrevend gesticht. Met die drie symbolen is deze grote Gentenaar - nu ook de grootste Gentse prof - de geschiedenis der beschaving ingegaan.

Alexander-Karel Evrard